

BUDOWNICTWO BAZYLIKOWE

tekst:

DR. ADOLF ANDREJEW

Jednym z najstarszych stylów architektonicznych na kontynencie europejskim było budownictwo bazylikowe. Słowo bazylika w ujęciu etymologicznym wywodziło się z terminologii starogreckiej „hala królewska”. Kulturze starogreckiej, ten rodzaj budowli był określany terminem: „archonta basileusa”. Ojczyznę pochodzenia tego budownictwa, była antyczna Hellada. Budowle te pojawiły się w piątym stuleciu przed narodzeniem Chrystusa. W cesarstwie rzymskim natomiast, obiekty te wznoszono pod koniec II stulecia po narodzeniu Chrystusa. Budowle bazylikowe odznaczały się znacznymi rozmiarami architektonicznymi. Wznoszono je na prostokątnym fundamencie. Ich wnętrza były podzielone podłużnymi kolumnami na kilkanaście naw. Nawa środkowa mogła być wzniesiona ponad nawy boczne. Umożliwiało to umieszczenie okien w jej ścianach oraz ukazanie drewnianej konstrukcji stropu.

W starogreckiej architekturze bazyliki stanowiły siedzibę archonta, najwyższego urzędnika ateńskiego. Przewodniczył on procesom sądowym, który także ferował wyroki. Natomiast w bazylikach starorzymskich odbywały się różnego rodzaju zebrania z zakresu handlu, sądownictwa, wojskowości i kultury. Pierwsze wielkie bazylik powstały jako fundacje cesarza Konstantyna Wielkiego (280-1 337) w Rzymie - św. Piotra, Marii Maggiore. W wielu miejscowościach na terenie całej Italii, na półwyspie bałkańskim, Azji Mniejszej, Syrii, północnej Afryce. Dalszy ich rozwój nastąpił w okresie gotyku, renesansu i baroku. System budownictwa bazylikowego obowiązywał w całej architekturze chrześcijańskiej już w IV wieku.

Poprzez stulecia pierwotnie bazyliki modyfikowano, dodając im krypty, nawę poprzeczną - transept, chór, sklepienia, wieże, przemiennosc podpór, emporie, kaplice oraz inne elementy architektoniczne. W średniowieczu, mimo że wszystkie świątynie budowano w układzie bazylikowym, bazylikami zaczęto nazywać tylko niektóre kościoły, przede wszystkim będące siedzibami dostojników kościelnych wysokiej rangi: legatów papieskich lub biskupów. Pośród nich w szczególności były, bazyliki większe - basilica maior: Arcybazylika na Lateranie, bazylika św. Piotra na Watykanie podporządkowana patriarche w Konstantynopolu, św. Pawła za murami podporządkowana patriarche w Aleksandrii oraz bazylika Matki Bożej Większej podporządkowana patriarche w Antiochii. Wymienione bazyliki określano bazylikami patriarchalnymi. Ich nazwa wywodziła się od łacińskiej nazwy patriarchom - pałac papieski.

Bazylika mniejsza była tytułem honorowym nadawanym przez papieża na podstawie prawa zwyczajowego. Tytuł bazyliki mniejszej otrzymały te świątynie, które wyróżniały się zabytkową wartością w zakresie liturgii, ruchu pielgrzymkowego i pracy duszpasterskiej. Świątynie, które ubiegały się o posiadanie tytułu bazyliki mniejszej musiały wyrazić zgodę na postawione im warunki przez władze kościelne. Codzienna otwartość świątyń dla wiernych ułatwiała im zanoszenie modlitewnych prośb do ich patronów, dla otrzymania łask zdrowia cielesnego i duchowego. Bazyliki pełniły miejsce kultu religijnego dla licznych rzesz pielgrzymów. Pątnicy uczestniczyli w celebrowanych Mszach Św., adoracji Najświętszego sakramentu, i uczestniczyli w różnych nabożeństwach liturgicznych i praktykowali częste spowiedzi.

Tytuł ten w przeszłości i obecnie nadawany jest przez papieża. Decyzję o rozpoczęciu procesu przyznawania danemu kościołowi tego tytułu podejmuje biskup danej diecezji. Podstawowymi warunkami nadania danej świątyni tytułu bazyliki mniejszej jest jej konsekracja, określone normy liturgiczne, elementy sakralne. Wierni podczas pobytu w bazylice mniejszej mają okazję uzyskania odpustu zupełnego podczas odprawianych nabożeństw, nawiedzanej świątyni bazylikowej w uroczystość św. Piotra i Pawła oraz Matki Bożej Anielskiej. Pielgrzymom bazyliki mniejszej przysługuje przywilej otrzymania odpustu zupełnego w dniach św. Piotra i Pawła (29 czerwca), Porcjunkuli (02 sierpnia) oraz uzyskania odpustu zupełnego w jednym dniu w roku przez wiernych.

Jeleniogórska fara w maju br. będzie uroczyście obchodzić nie tylko swoje święto parafialne, ale także moment nadania jej tytułu bazyliki mniejszej.